

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

833C15

Oru

2005

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
STACKS

LIBRARY U. OF I. URBANA-CHAMPAIGN

МАЛЫЙ РОБИНЗОНЪ

выданный для молодежи заходомъ и коштомъ

„Руского товариства педагогичного у Львовѣ“.

(ЗЪ 6 ОБРАЗКАМИ).

Цѣна 40 кр.

Микола Шевиченко

ЛЬВОВЪ 1888.

Зъ друкарнѣ Товариства жнои Шевиченка
подо зарлодъ К. Бедарского.

Ухвалою В. ц. к. Рады шк. кр. ~~за~~ для 23. червня 1888.
ч. 6.389 зачислено між книжки, призначені для бібліотекъ
шкільнихъ и на нагороди пильности.

Можна одстати въ „Рускѣмъ товариствѣ педагогичнѣмъ у Львовѣ“ або въ книгарни Ставропільській.

833C15

Oru
2005

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Ще въ роцъ 1719. англійскій писатель Данило Дифо (Defoe) оголосивъ друкомъ въ двохъ спорахъ томахъ довезный рядъ повѣстокъ про жите, подорожъ и пригоды Робинзона Крузо. Водъ того часу въ протягу 169 рокѣвъ переведено сесъ дуже цѣкаві повѣстки майже на всь европейскій языки.

Але зъ часомъ зачали люде выдумувати, що способъ представленя, якій обравъ Дифо, не цѣлкомъ водповѣдае образованю малои дѣтвора. позаякъ его Робинзонъ надто обемистый; ще важнѣйшій роблено ему той закидъ, що его географичнй описы краевъ заморскихъ вже застарѣли, а звѣстки зъ исторіѣвъ натуральной декуда неправдивы. Одень и другій закидъ суть въ значной части оправданъ, передовсѣмъ тому, що наука географіѣ и исторіѣвъ натуральной власне въ нашѣмъ вѣкѣ поступила дуже напередъ.

Задля тыхъ то причинъ приятелѣвъ молодѣжи яамъ ся споруджувати иншій выдана Робинзона; особливо звѣсний нѣмецкій писатель и приятель молодѣжи Якимъ Боіомиръ Кампе (Joachim Heinrich Campe) заслуживъ ся на томъ поли дуже, а кромѣ Робинзона пустивъ водъ въ свѣтъ ще до сто иншихъ повѣстокъ для дѣтей.

IV

Кампе переимавъ значно давнѣйшого Робинзона и назвавъ его: Робинзонъ молодшій, котрый до сего часу выйшовъ щось въ 80 выданняхъ; мѣжь ними суть и довшій и коротшій, такій якъ се наше видане. Робинзонъ нѣмецкій рѣжнить ся вѣдь своего старшого брата англійского ще и тымъ, що Кампе выбравъ способъ представлени морализуючій, або инакше сказавши поучаючій.

Пѣсля тыхъ двохъ выданъ споруджувано опѣсда найрѣжнороднѣйшій виданя, коротшій и довшій, якъ кому подобалось; позмѣнювано и рѣчь саму и способъ представлени, бо коли до одныхъ введено діалогъ (розмову), то для другихъ принято стиль оповѣданя; ще иншій задержали такой первѣсну англійску форму, т. е. въ нихъ оповѣдае самъ Робинзонъ вѣдь початку до кѣнца всьо, що бачивъ и що робивъ, та що зазнавъ. Въ той способъ переробивъ Робинзона для молодѣжи польской Володиславъ Анчиць, и се есть найлѣпше виданье польске.

Наше видане споряджене пѣсля иллюстрованого нѣмецкого виданя стутгарского, хочъ въ дечѣмъ рѣжнить ся одно вѣдь другого; такъ передовсѣмъ уважалисмо конечнымъ выяснити всѣ слова, друкованій розстрѣленими литерами, якъ Гамбургъ — Лондинъ и всѣ иншій.

Вправдѣ есть вже и въ нашѣй литературѣ оденъ Робинзонъ и другій, однакѣжь коли пускаемо въ свѣтъ ще друге видане, значно водрѣжняюче ся вѣдь першого, не боимо ся цѣлкомъ закиду, щобъ того було за богато. Яка цѣль есть нашего виданя, вказують вже образки, если не цѣлый способъ переведени тогожь. Наколи письму приде въ помѣчь штука малярска, або наколи перечитане скрѣпить ся ще образкомъ, оно и инакше понимае ся и въ памяти довше зѣстане; але

V

що найважчійше то те, що ладні образки подають ще и тоту користь, що хочь бы то и якій бувъ дробненкій читатель, або хочь бы то и яка була маленька читателька, они доберуть собѣ и паперу и олівця, а вѣдь бѣды бодай углика, иншого стане и на фарбы, та стануть собѣ рисувати та малювати.

Бо и кѣлькожь то талантовъ крѣе ся въ той дробнотѣ?! Кѣлькожь то людей дойшло тымъ способомъ до значѣня, а навѣть и до славы?!

У Львовѣ, 2. червня 1888.

К. Л.

З м ѣ с т ь .

	Сторона
Передне слово	III
I.	
Робинзонъ покидає родичѣвъ	1
II.	
Робинзонъ въ дорозѣ до Бразиліѣ	4
III.	
Робинзонъ на самотнѣмъ островѣ	7
IV.	
Робинзонъ знаходить новыхъ товаришѣвъ	13
V.	
Робинзонъ вертає до вѣтчизны	22
Поясненя	25

ДР. СТЕФАН ПЕТРИЦНИЙ.
PETRUSKI EM SWITUBA.
Sr. Miguel Iwankiw PRUDENTOPOLIS

I.

Робинзонъ покидає родичѣвъ.

Въ Гамбургѣ живѣ въ дуже давныхъ часахъ купецъ, що называвъ ся Робинзонъ. Бувъ у него жвавий сынъ, але въ томъ бѣда, що пустый хлопецъ не оказывавъ охоты научити ся чогось доброго. До книжокъ школьныхъ чувъ завше велику вѣдразу, а склепъ вѣтця, хочъ и якъ просторый, бувъ для него за тѣсный; его душа рвалась въ далекій та широкій свѣтъ и вѣнь не думавъ о нѣчомъ больше, якъ только о синѣмъ морн и о золотыхъ горахъ въ чужихъ краяхъ. Що дня докучавъ вѣнь родичамъ, абы его пустили въ широкий свѣтъ; але отецъ говоривъ завсѣды: „Щожъ ты почнешь въ далекихъ краяхъ? Ты маєшь вже майже сѣмнайцять лѣтъ, але промарнувавесь ихъ по большой части въ бездѣльности; хто на чужинѣ хоче шукати шастя, той мусить щось уиѣти; инакше пропаде, якъ руда мышъ. Научижь ся отже напередъ чогось доброго, а опѣсля будешъ мати ще завше досыть часу пустити ся въ свѣтъ“.

Молодой Робинзонъ чувъ теб добре, що рада вѣтци справедлива, однакожь за кождымъ разомъ забувавъ о

нѣй чимъ скорше, та пустувавъ опѣсля такъ само, якъ давнѣйше.

Одного разу проходжувавъ ся молодой вѣтрогонъ якъ, звычайно понадъ пристанею и придивлявъ ся, якъ по корабляхъ вештали ся моряки; оденъ зъ нихъ, его знакомый, натякнувъ ему, щобъ зъ нимъ поѣхавъ до Лондину; — „въ трехъ тыжняхъ вернемо назадъ“, сказавъ вѣнъ.

„Гей же брате, — закликавъ легкодушный Робинзонъ — я поѣду зъ вами, тѣлько сѣдаймо чимъ скорше на корабель“.

Оба приятель побѣгли сейчасъ на покладъ корабля, котрый небавкомъ пустивъ ся на широке море. Плаваба була зразу чудова; однакожь, коли вже були далеко на отвертошъ мори, збрвала ся така хуртовина, що корабель затопивъ ся, и люде тѣлько тымъ спѣсобошъ спасли ся вѣдъ смерти, що надплывъ иншій корабель, котрый ихъ забравъ и щасливо завѣзъ до Лондину.

Ту въ тѣмъ великомъ мѣстѣ забувъ молодой Робинзонъ скоро о страшномъ небеспеченьствѣ, въ якомъ находивъ ся, а и вѣтчина доперва тодѣ прийшла ему на гадку, якъ вже шельюга при души не було. Вѣнъ звѣдувавъ ся за кораблемъ, котрый бы его вѣдвѣзъ назадъ до Гамбургъ, але нѣ оденъ не вертавъ тамтуда, а тѣлько всѣ ладили ся въ иншу дорогу. И щожъ мавъ вѣнъ теперъ почати посередъ чужихъ людей, та не маючи чимъ до завтра дожити?

Въ тѣмъ клопотѣ познакомивъ ся вѣнъ зъ капитаномъ корабля португальского; сей выбиравъ ся въ дорогу до Бразиліѣ, а що потребувавъ службы, взявъ Робинзона безплатно. Робинзонъ наслушавши ся вже доси дуже богато о скарбахъ Бразиліѣ, приставъ

радо на той зазивъ, тымъ больше, що и такъ не мавъ що робити, а передъ родичѣвъ нѣяково було ему явити ся; не надумуючи ся отже пѣйшовъ чимъ скорше на корабель португальскій и гейже жваво пустили ся до Бразиліѣ.

Але яка то була плавба, почуємо дальше.

II.

Робинзонъ въ дорозѣ до Бразиліѣ.

Зразу вела ся подорожъ щасливо ; корабель мчавъ ся по водѣ мовъ той лебѣдъ по ставѣ, а вѣтрила буюли и шелестѣли по жерткахъ и друкахъ, на котрыхъ були порозвѣшуваніи ; нѣчого бѣльше не було чути, тѣлько воду, що хлюпотѣла пѣдъ дномъ корабля. Куда окомъ глянути, нѣчого не було видко, тѣлько воду та сине море, та ясне, голубе небо ; вѣдъ часу до часу перелетѣла мѣва ; цѣла залага спочивала по каютахъ, а лишень тѣ моряки, що тримали сторожу, не маючи чого сторожувати, забавлялись весело, гуторячи собѣ то о сѣмъ, то о тѣмъ. Тожъ само Робинзонъ бувъ щасливый та тѣшивъ ся, якъ корабель выгойдувавъ ся по синѣмъ мори, хочъ при тѣмъ не минула и его хороба морска. Минули вже островъ Мадейру и весело плыли до своеѣ цѣли. Вѣ тѣмъ одной днинѣ зорвалася така страшна буря, неначебъ всьо горѣ коренемъ перевернути хотѣла ; громы дудѣли, блискавицѣ миготѣли, але свѣта божого не було видко ; чорна пѣтьма залагла доокола ; море зачало гудѣти и ревѣти, клекотѣти и пѣвнитись ; корабель стогнавъ та подававъ ся то на сей бѣкъ то на той ;

ажъ тутъ неначе гора надсунула така величезна филя, що кораблемъ то въ гору підкидала, то зновъ въ глубину моря зануряла; корабель трѣщавъ та клавъ ся то на оденъ бокъ то на другій; хуртовина тота тревала черезъ шість днѣвъ и загнала корабель въ такі свѣты, що самъ керманичъ не знавъ, де обертають ся. Доперва сего дня роздавъ ся окликъ: Суша! Суша! Земля! Земля! Всѣ выбѣгли на покладъ корабля, щобы пересвѣдчити ся, яка ихъ доля; но въ той самой хвили ударивъ корабель о остру скалу, почѣвъ не було нѣчого бѣльше чути, якъ тѣлько: „мы потапаемъ! спасай ся, хто може!“ Всѣ кинули ся до спущеной чайки, але чайка перевернула ся и всѣ знайшлись въ глубинѣ моря. Такожъ Робинзонъ затонувъ, але филя понесла его зъ собою и кинула нимъ такъ тяжко о берѣгъ, що вѣвъ лежавъ довѣйшій часъ безъ памяти. Отямивши ся и пересвѣдчивши ся, що находить ся на суши, уклады и подякувавъ зъ широго сердца Господу Богу за свое чудесне спасене. Теперъ доперва пригадавъ собѣ свое легководушне поступоване зъ родичами, та посередѣ найтяжшихъ докорѣвъ и заливаючи ся горячими слезами постановивъ собѣ стати ся чеснымъ и пожиточнымъ чоловікомъ.

Утихомиривши ся, учувъ вѣвъ страшну жажду; якъ на те побачивъ недалеко жерело, зъ которого бухала чиста струя воды. Вправдѣ бувъ вѣвъ и голодный, але изъ страху забувъ про голодъ; натомѣсть бажавъ дуже спочинку. Но дежъ мавъ вѣвъ нѣчь провести? Вѣвъ не знавъ навѣтъ, де обертае ся; тажъ той край, въ котромъ теперъ перебувавъ, могли замешкувати дикі люде и хищні звѣрята! И одній и другі могли на него напасти кождою хвилѣ! Отсѣ страшні здогады томили его безустанно. Но будь що буде якійсь нѣчлѣгъ му-

сѣвъ собѣ придбати; роздумючи и сюды и туды, зробивъ вѣнь такъ, якъ птицѣ небеснѣ роблять: вѣнь сѣвъ на галузи розлогого дерева, оперъ ся о пень, вѣдмовивъ щиро вечѣрню молитву и заснувъ спокѣйно.

Скоро засвѣтало, злѣзъ зъ дерева, щобы роздобути деякои поживы, бо и голодъ зачавъ вже ему доскулювати. На дооколѣшнихъ деревьяхъ не добачивъ нѣякихъ овоцѣвъ, а и на землѣ не було нѣчого иншого, якъ тѣлько трава и пѣсокъ, пѣсокъ и трава; пустивъ ся отже долѣ берегомъ, и ту знайшовъ кѣлька острѣгъ, котрыми яко тако вѣдъ бѣды мѣгъ заспокоювати свѣй голодъ. Но вѣдъ теперъ почавъ журити ся, дебы ту голову склонити и де бы мешкати. Посередъ тыхъ думокъ, выйшовъ на високу гору, а коли зъ неи почавъ доокола розглядати ся, налякавъ ся дуже, бо пересвѣдчивъ ся, що находить ся на самотнѣмъ островѣ посередъ моря; мовъ повсонный вдививъ ся вѣнь въ безконечну просторонь, але остаточно заголосивъ: „Не виную я нѣкого; я самъ такъ хотѣвъ! Боже милосерднѣй! Отець нашъ небеснѣй! не опусти мене и поможи менѣ, щобы я вытрававъ въ тѣмъ горю.“

III.

Робинзонъ на самотнѣмъ островѣ.

Успокоивши ся, почавъ лазити по горѣ та шукати собѣ якого приюту. Но довго шукавъ дармо, ажъ остаточно зайшовъ на меншу гору, котра зъ сего боку не была стрѣмка. Сюда идучи знайшовъ въ збѣчи тои скалы печеру и се мѣсце выдавало ся ему вѣдповѣднѣмъ на будуче мешкане; ба троха дальше выдобувало ся и жерело чистой воды. Переночувавши ту якъ мѣгъ, забравъ ся заразъ слѣдующого дня до работы, щобъ свою палату захистити; руками выкорчувавъ молоденькѣ деревця и засадивъ ихъ передъ своею печерою; горѣ тои печеры росло дерево; зъ лика якоись великой рослины уплѣвъ вѣвъ собѣ драбинку, чтобы по нѣй мѣгъ вылѣзти на скалу. Коло полудня пустивъ ся зновъ понадъ берѣгъ, чтобы роздобути острѣгъ; въ тѣмъ побачивъ на однѣмъ деревѣ овочѣ, величины дитинячої головы; чимъ скорше розбивъ Робинзонъ острымъ каменемъ тверду лущину, и оглянувши зерно на всѣ боки, здивувавъ ся чи мало, що зъ зерна выдобувавъ ся сокъ, котрый ему дуже смакувавъ, и его покрѣпивъ; бувъ се орѣхъ кокосовый; а позаякъ орѣховъ такихъ було на тѣмъ деревѣ багато,

Робинзонъ успокоивъ ся, бо вже не потрібувавъ лякати ся смерти зъ голоду.

Такъ отже мавъ нашъ пустельникъ способність на кождомъ кроцѣ пересвѣдчити ся о добротѣ Господа Бога, котрый подае людямъ помѣчь и въ наибольшомъ нещастію, кобы тѣлько они знали нею хѣснувати ся. Заразомъ пересвѣдчивъ ся вѣнь, якъ мало научивъ ся хѣснувати наукою, яку ему дома подавали родичѣ, а въ школѣ учителѣ; доперва теперъ нужда научила его до-тепу, научила єго працювати.

Зъ луппини орѣха кокосового зробивъ собѣ чарку; величезна мушля, що єъ знайшовъ на березѣ, служила ему мѣсто рыскаля; зъ лыка деякихъ рослинъ усукавъ мотузу, а зъ того уплѣвъ сѣть, драбину и торбу ловецку; зъ острого каменя приладивъ собѣ сокиру, а широке листе пальмы кокосовой позсылувавъ на вѣсьте зъ рыбъ и понатыкавъ на пруть, и такимъ способомъ приладивъ собѣ парасоль, котрый въ часѣ ходу хоронивъ его вѣдъ жару сонѣшного; на трехъ побѣчь себе стоячихъ деревахъ приладивъ собѣ календарь, а то на той способъ, що въ перше дерево врѣзувавъ дни тыжня; коли вже було сѣмъ знаковъ, тодѣ врѣзувавъ въ друге дерево оденъ знакъ, себѣ то вже оденъ тыждень минувъ, а коли мавъ пятьдесятъ два такіи знаки, на третьомъ деревѣ грубымъ знакомъ зазначувавъ оденъ рокъ.

Такожъ и зъ своєѣ пещеры зробивъ при помочи выше згаданныхъ знарядѣвъ досыть принадну кѣмнату; знадвору обсадивъ єѣ рѣзными деревами и цвѣтами и обвѣвъ живоплотомъ мовѣ стѣною.

Робинзонъ пересвѣдчивъ ся зъ часомъ, що на островѣ тѣмъ нема анѣ дикихъ людей анѣ хищныхъ звѣрѣвъ; тому то запускавъ ся вѣнь чимъ разъ въ

дальшу подорожь, при чѣмъ роздобувавъ завше щось нового, пожиточного.

Одного разу роздобувъ соль камѣнну; иншимъ разомъ знайшовъ шість деревъ цитриновихъ зъ зрѣлыми цитринами, а знова зъ иншою подорожи прийсь до мѣвъ величезну черепаху. Но найбільша була его радѣсть, коли разу одного побачивъ цѣлу отару дикихъ, гнѣдыхъ кѣзъ, що называють ся ляма. Робинзонъ задумавъ зробити на нихъ ловы, бо знавъ, що звѣрята тѣ стануть ему въ великой пригодѣ. Завважавши, що коло полудня завше бѣжуть до ручаю до водопою, уплѣвъ собѣ арканъ и причаѣвъ ся надъ потокомъ за грубымъ деревомъ. Не потрѣбувавъ довго ждати, якъ козы зъ кѣзлятами чвалали сюда на перегоны; одна зъ нихъ задержала ся недалеко крыѣвки, щобъ накормити кѣзлята; тихенько вставъ Робинзонъ, закинувъ арканъ на стару козу, и она була вже его; теперъ вылѣзъ чимъ скорше зъ крыѣвки и гейже тягнувъ свою жертву до своего захисту; на его велику утѣху побѣгло за матерею такожъ двое кѣзлятъ; они давали ся гладити, а навѣтъ лизали руку, неначе бы просили ловця, чтобы пустивъ ихъ маму на волю; але вѣнъ не давъ ся умолити и завѣвъ свою добычу до домѣвки та небавкомъ усвоѣвъ еѣ такъ, що коза зъ кѣзлятами ходила за нимъ всюды. Такъ отже вештали ся коло него вже теперъ живѣя сотворѣня, що перебивали пустельникови тяжку самоту; вѣнъ мавъ вѣдъ нихъ молоко и сыръ, уживавъ ихъ яко вюковъ до двиганя тягарѣвъ; опѣсля наловивъ ще бѣльше такихъ кѣзъ, зъ котрыхъ мавъ мясо и кожъ; ба, але щожъ мѣгъ зъ мясомъ зробити, коли не мавъ огню?!

Вже впередже лѣпивъ вѣнъ зъ глины горшки и сушивъ ихъ на сонци; зъ камѣня уложивъ собѣ ватрѣско (пѣчь), та трѣбувавъ варити мясо черепахъ, але всяка

его заходы, щобы роздобути огню, були пустыми; вѣнь теръ два кусники сухого дерева оденъ до другого, але все було безхосенне. Въ тѣмъ его клопотѣ сама природа стала ему помѣчною; одной днини зѣрвали ся страшнїи громы и блискавиць; грѣмъ ударивъ въ дерево, що стояло коло хижѣ, и запаливъ его. Робинзонъ вправдѣ налякавъ ся вельми, але скоро отямивъ ся, пѣдойшовъ пѣдъ дерево, взявъ зъ него палючу галузку, занѣсь до свого захисту, а назбиравши сухого хворосту, роздобувъ теперъ на своѣмъ ватриску те, за чимъ такъ довго глядавъ. Ватра бухнула яснымъ полонѣнемъ и освѣтила его печеру; Робинзонъ забивъ черепаху, спѣкъ єѣ, а печеня тотя смакувала ему, якбы не знати якї ласощѣ. Отъ такъ то збувавъ та тручавъ теперъ Робинзонъ свои днѣ бездолнїи.

Но не обѣшло ся безъ пригодъ, котрїи его навѣщували. Разу одного хмароломъ ушкодивъ его захистъ; то знова орканъ спустошивъ цѣлый островъ, то знова землетрясенє набавило его чи малого страху; а вже коли надѣйшла пѣзна осѣнь зъ тяжкою слотою, Робинзонъ не мѣгъ выхилити ся зъ свого захисту; тожъ забавлявъ ся тѣлько зъ своими козами, а на щастє зловивъ бувъ ще и папугу; назвавъ єѣ Поль, та приучувавъ бубонѣти деякї слова. Не обѣшло ся и безъ большого нещастя, бо вѣнь розболѣвъ ся тяжко; тожъ коли такъ въ своѣй самотнѣй печерѣ лежавъ безъ нѣякои помочи, доперва тодѣ зрозумѣвъ, що то значить бути такъ вѣдъ всѣхъ людей опущенымъ.

Посередѣ такихъ и тымъ подобныхъ обставинъ и пригодъ минуло вѣлька лѣтъ; зъ Робинзона ставъ ся цѣлкомъ иншїи чоловѣкъ: побѣчь щирого жалю за минувшостїю, въ серци его вкоренилось крѣпке довѣрє въ помѣчь Божу и сильне постановленє поправити ся. По-

бѣчь той внутрѣшней змѣны зайшла зъ часомъ и переи́нна зверхня : борода и волосе выросли довжезно ; вѣдъ головы до стѣпъ одягавъ ся въ кожу дикихъ звѣрятъ ; тожь колибъ его бувъ хто тодѣ побачивъ, якъ вѣнъ въ той стати волочивъ ся по островѣ, безперечно бувъ бы ся его налякавъ, бо вѣнъ бувъ цѣлкомъ неподѣбный до сотворѣня людского; особливо, коли надыгнувъ ше на лице сѣтку, котра мала его хоронити вѣдъ комарѣвъ, москитами званыхъ. Звычайно носивъ ше зъ собою такожь довгу спису, зъ прута уплетеный щитъ и камѣнный топѣръ, котрый застромлювавъ за чересь зъ мотузя.

Одного разу прѣйшло ему на гадку звидѣти островъ такожь въ тыхъ частяхъ, де ще нѣколи не бувавъ : „може я тамъ вѣдкрыю щось нового, менѣ пожиточного“, сказавъ самъ до себе и нуже обвантаживъ свою козу живностю, узбривъ ся вѣдъ стѣпъ до головы и пустивъ ся въ дорогу. На всякѣй злучай для бѣльшой певности тримавъ ся берега, и не запускавъ ся въ густѣ лѣсы зъ боязни передъ дикими звѣрятами. Отъ такъ перевандрувавши вже кѣлькадесять кильметровъ, наразъ ажъ остоупѣвъ, бо побачивъ передъ собою згаслу ватру, а наоколо неи лежали пороскидуванѣ черепы, руки, ноги, и иншѣ члены тѣла людского, зъ котрыхъ мясо пообгрызувано. Не сумнѣвавъ ся вѣнъ нѣ хвилѣ, що канибалѣ справляли собѣ ту бенкетъ зъ мяса людского. Ажъ волосе дубенѣло, а морозъ проймавъ всѣ суставы тѣла его; тожь що тху гнавъ назадъ до своѣй пещеры; но коли сюды, тяжко утомленый доплентавъ ся, новый страхъ перенявъ его, бо за нимъ розиѣсь ся голосъ : „бѣдный Робинзонѣ, де ты?“ — Пустельникъ обернувъ ся и самъ зъ себе почавъ смѣяти ся, позаякъ той, що его кликавъ, бувъ власне его товаришъ Поль. Робинзонъ простягъ до него

руку, а вѣрный товарищъ скочивъ заразъ на долоню и лепетавъ рожнороднй слѣвца, такъ що Робинзонъ забувъ про страшну ватру, яку бачивъ.

Вѣдкрывши, що десь недалеко находятъ ся людѣды, старавъ ся теперъ Робинзонъ свою хижу ще лучше захистити; але все те okazało ся цѣлкомъ не-потрѣбне, позаякъ проминули предовгѣ, вельми нуднѣ роки, а середъ нихъ не зайшло нѣчого незвычайного; доперва въ четвертомъ роцѣ его житя на томъ островѣ лучило ся щось такого, що вплынуло дуже на его будучнѣсть.

IV.

Робинзонъ находитъ новыхъ товари- шѣвъ.

Буду то одного красного поранку, якъ Робинзонъ побачивъ дымъ, взносячій ся надъ берегомъ; чимъ скорше выйшовъ на гору, щобъ дойти причины того зъявища. Вонъ налякавъ ся дуже, бо надъ берегомъ побачивъ колька дарабъ и доглядѣвъ, якъ що найменше тридцять Индіанъ вело дикій танецъ около великой ватры.

Скѣнчивши танецъ ухопили канибалъ двоє людей зъ дарабы и тягнули до ватры. Коли такъ одного убили и поганый бенкетъ собѣ зъ него справляли, другому удало ся утечи; сподѣючись спасти свое бѣдне житя, пустивъ ся вонъ просто идъ печеръ Робинзона; канибалъ спостерегли се и ну же двохъ зъ нихъ пустили ся за нимъ въ погоню. Робинзонъ змилосердивъ ся надъ утѣкающимъ, а хочъ не бувъ свѣдомый того, що робить, зъ своею довгою списою погнавъ зъ горы и пробивъ обохъ здоганяючихъ дикунѣвъ. „Стой!“ — закликавъ на утѣкаючого. Коли той оглянувъ ся и побачивъ дивну стать, не знавъ сразу, що має робити; ажъ до-

перва, коли Робинзонъ вказавъ на обохъ вороговъ, що лежали на землі, и коли дальшими знаками давъ ему пѣзнати, що прійшовъ его оборонити, бѣглець зближивъ ся зъ великимъ недовѣремъ и уклякъ передъ Робинзономъ на знакъ, що стає ся его невольникомъ. Но Робинзонъ приязно подавъ ему руку и рѣзкими рухами старавъ ся его пересвѣдчити, що буде для него добрый. Индіянинъ повѣривъ ему остаточно, а побачивши, що его вороги оказують ще знаки жита, вхопивъ за топоръ Робинзона, розбивъ ихъ головы, а здерши зъ нихъ оружье, закопавъ трупы въ пѣску, щобъ анъ слѣду не було по нихъ; теперъ доперва пошли оба до печеры Робинзона.

Дикій Индіянинъ счудувавъ ся чи мало, бо не бачивъ ще нѣколи такъ выгдно прилаженою печеры, зъ такъ величавимъ подвѣремъ. Но Робинзонъ не дозволивъ ему довго розглядати ся, а тѣлько зробивъ его уважнимъ, що мусать взяти ся до оборони, позаякъ людодѣды схотять безперечно водшукати свою жертву. Новый товаришь зрозумѣвъ съ знаки, оба узброили ся якъ могли, але нападу не було.

Пѣсля его календарскихъ знаковъ стрѣча ся лучилась въ Пятницю; тожъ на памятку сего дня назвавъ Робинзонъ свого нового нѣбы людского товариша Пятницею. Пятниця бувъ то крѣпкій, рослый якъ дубчакъ легінь, що мѣгъ мати якихъ 20 лѣтъ. Его черно-гнѣда кожа полискувалася, начебъ вымашена такою фарбою олѣйною, а на головѣ носивъ убрание зъ великихъ червонихъ перъ. Вѣнь привязавъ ся дуже до свого оборонителя и мало по малу приучивъ ся дещо зъ нѣмецкомъ мовы; а позаякъ зъ великою вправою умѣвъ выплѣтати сѣти, вязати маты, кресати огонь, то бувъ вѣнь Робинзонуви дуже придатный; оба стали ся водъ теперъ неволд-

ступными побратымами, а утѣха Робинзона росла зъ каждымъ днемъ, коли ему удавало ся се дике сотворѣне обшучувата такожь въ понятю о Бозѣ; за тымъ пошло, що умѣвъ въ нѣмъ такожь розбудити водразу до житя ка-нибалѣвъ.

Отъ такъ то побуть на самотномъ островѣ ставъ ся для нихъ обохъ що разъ принадлежійшій; а всежь такой бажали они выдобути ся зъ тон пустынь. Тому то Робинзонъ споглядавъ часто на море, бажаючи, щобы зъявивъ ся якій корабель, котрый бы его водси забравъ; мѣжь тымъ Пятница звивавъ ся по окрестности и вдивлювавъ ся въ далекій островы, котры выглядали мовъ бы точки; а вдивлювавъ ся въ нихъ тому, бо тамъ мешкавъ его батько. Достерѣвши таку тугу на лиці товариша, сказавъ до него Робинзонъ: „Ну, то выдовбай човенъ, пустимо ся оба тамтуды и привеземо сюда твого батька.“ — Пятница ажъ подскакувавъ зъ радости, учувши тѣ слова свого пана; заразь слѣдующого дня вынайшовъ споре дерево, выпаливъ зъ него човно; однакожь настала слота и зливы, и се перешкодило имъ въ работѣ коло човна.

Коли мѣжь тымъ пустельники пересиджували въ своей печерѣ и надъ всячиною роздумували, давъ ся наразъ чути сильный гомонъ. „Се ударивъ десь грѣмъ“ — сказавъ Пятница — приближае ся буря“.

„Нѣ — закликавъ Робинзонъ подскочивши — се гукъ пушки.“

По тыхъ словахъ кинувъ ся зъ печеры, приставивъ мотузяну драбину до найвысшого дерева, щобъ ся по нѣй выдобути ся на вершокъ горы. По хвилинѣ злѣзъ назадъ и закричавъ, що тху стало: „Они вже ту, Пятнице! Скоро, скоро!“ Сейчасъ ухопивъ свое оружье и погнавъ надъ берѣгъ; Пятница думавъ, що то дикі

люде надтягнули, тому и вѣнъ захопивъ за оруже и погнавъ собѣ. Дперва надъ берегомъ довѣдавъ ся, хто то такій надѣйшовъ. Зъ веселымъ лицемъ вказавъ ему Робинзонъ на великій корабель, якого Пятница нѣколи ще въ своѣмъ житю не видѣвъ. „Отъ теперъ бачишь — радѣсно говоривъ Робинзонъ дальше — заберемо ся вѣдси и поѣдемо до Гамбурга! Ты побачишь, яке то величаве мѣсто“.

Опѣсля всякими можливими способами старавъ ся звернути на себе увагу людей, що могли находити ся на кораблі; вѣнъ дававъ рѣжнїй знаки, кричавъ, запаливъ огонь, але все те не помагало нѣчого, бо на кораблі нѣхто не рушавъ ся. Томуто рѣшивъ ся Пятница подплыти до него; по драбинѣ, яку тамъ знайшовъ, вылѣзъ вѣнъ на „деревяну гору“, якъ назвавъ корабель, однакожъ зѣскочивъ чимъ скорше вѣдтамъ и поплывъ що силы назадъ до острова. Страхъ его бувъ ще бѣльшїй, бо вслѣдъ за нимъ плюскалося тожъ само щось по водѣ. Обмѣлмый станувъ передъ Робинзономъ и уриваючи зъ переляку слова оповѣдавъ Робинзонowi, що въ „деревяной горѣ“ нема живон душѣ. Якїйсъ рогатый потвѣръ зъ довгою бородою здае ся бути паномъ той „деревяной горы“, бо коли вѣнъ тамъ дѣставъ ся, потвѣръ той пустивъ ся идъ нему, рогами своими поваливъ его на землю, а мѣжъ тымъ якесь менше, черне, патлате страшило вередуючи гнало за нимъ. Робинзонъ ажъ заходивъ ся зъ смѣху зъ того переляку, бо отъ патлатый напасникъ, якъ стѣй за Пятницею выдобувъ ся зъ воды, а бувъ се власне чипурный черный пудель, а рогатый потвѣръ, якъ показало ся пѣзнѣйше, бувъ се збыточный цапъ.

„Корабель застрягъ безперечно мѣжъ скелями“ — сказавъ Робинзонъ; но се не було ему ясно, де могла бы

подѣти ся осада корабля. „Будь що буде — додавъ — достаємо ся тамъ и заберѣмъ, що забрати дастъ ся, поки корабель не розпаде ся“. Збили отже чимъ скорше дарабу и въ протагу десяти дней двайцять разовъ обернули тамъ и назадъ, забравши всьо, що имъ могло придати ся, а то поживу, оруже, одѣжь, постѣль, бѣле, збѣже и всякій знаряды а такожь и пана корабля, то есть цапа. Саме въ добрый часъ упорали ся зъ своею роботою, бо власне коли въ останне водтамъ вертали, розбитый корабель розпавъ ся и затонувъ въ морю. Мало що хибувало, а бувъ бы и Робинзонъ стративъ жите въ часъ остатной переправы, бо ось то несподѣвано зорвавъ ся вихоръ, филя повалила Робинзона зъ дарабы, и вонъ бувъ бы безъ сумнѣву утопивъ ся, наколибъ его не бувъ спасъ Пятница, що умѣвъ лѣпше водъ него пливати.

Пятница розцѣкавивъ ся дуже, що означаютъ всѣ тотѣ рѣчи, якѣ они роздобули на корабли, и якій зъ нихъ можѣ бути хосенъ. Для заспокоєня тои цѣкавости перебравъ ся Робинзонъ тайкомъ за корчемъ въ червону одѣжу офицера корабельного; Пятница ажъ забувъ ся, коли побачивъ свого пана въ такъ змѣненой одѣжи, и ажъ по довшой намовѣ давъ ся наклонити, що и самъ одягъ ся въ одѣжу европейского моряка. Смѣху було чимало, якъ молодой Индіянець до того забиравъ ся, бо и сорочку вдѣвавъ на водворѣтъ, позаякъ рукавы затягавъ на ноги, а кабатъ зацѣпавъ на плечехъ, и таке инше. Но коли остаточно вже перебравъ ся, нове одѣне подобало ся ему дуже; тѣшивъ ся нимъ мовъ дитина, а толькы панчохи и черевики кинувъ геть, бо ему було въ нихъ дуже невыгодно.

Ще бѣльше, якъ одѣжь сподобавъ собѣ Пятница знаряды, котрыхъ ужитку Робинзонъ его зъ часомъ вы-

учивъ. Но коли впервые учувъ гукъ цѣвки и побачивъ смертоносну ея силу, бо Робинзонъ застрѣливъ супа, упавъ на колѣна передъ своимъ паномъ, взивъ до него дрожащй руки, неначебъ его просивъ о помиловане. Коли же Робинзонъ его успоковъ и обьяснивъ цѣльскладъ ручницъ, выбравъ и вѣнъ собъ одну и ставъ справнымъ стрѣльцемъ.

Вѣдъ теперъ зачало ся нове жите для обохъ пустельникѣвъ на островѣ. При помочи придбанныхъ предметѣвъ мѣгъ собъ Робинзонъ приспособити всякй выгоды. Неначебъ якй справдешный будѣвничй позволитъ вѣнъ побѣчь своѣв пещеры кѣлька шопъ, обвѣвъ свою осаду валомъ, уставивъ на нѣмъ кѣлька пушокъ, тожъ все выглядало неначе укрѣпленный замокъ. Крѣмъ того научили ся оба заходитись коло рѣжного ремесла. Були то пекарями, то ковалями, то шевцями, кравцами, столярами, то знова огородниками, рѣльниками, стрѣльцами, рыбаками; вслѣдъ за тымъ нѣчого имъ теперъ не хибувало, а що найважнѣйше, то нудьга уступила, бо мали разъ по разъ чинъ займати ся.

Посередъ такого жита проминуло кѣлька мѣсяцѣвъ, коли въ тѣмъ зайшло щось нового и важного. Пятниця пошовъ одного поранку надъ берѣгъ, а вернувши водтамъ задыханный и переляканный, сказавъ до Робинзона: „О пане! Они вже тутъ, щобъ надъ нами побенкетувати!“ Робинзонъ взявъ телескопъ (дальновидъ), що его бувъ знайшовъ на корабли, и побѣгъ на гору, щобъ водти доглянути, що дѣе ся на березѣ. Ажъ задеревѣвъ изъ страху, коли побачивъ, якъ 40—50 канибалѣвъ розложило ся коло ватры и обгрызало кости забитого човѣвка; другу жертву привязали до дерева, а и еѣ была бы постигла така сама страшна судьба. Побзнавши, що се була была людина, ажъ кровь закипѣла въ Робин-

зонъ; вонъ бѣгцемъ пустивъ ся зъ горы и закликавъ на своего товарища: „Гейже товаришу! справмо и мы тымъ людоѣдамъ бенкетъ!“

Опѣсля побѣгъ на валъ, вытягнувъ гаковницю, що спочивала на колесниці, набивъ єѣ якъ слѣдъ, добувъ шість ручницъ, двѣ шаблѣ и инше оружє; все те перенесли надъ берѣгъ и скрыли въ корчахъ; дикі люде и не спостерегли ся, якъ на нихъ зачавъ падати оденъ стрѣль за другимъ. Многі дикуны лягли въ одной хвили трупомъ, не подѣвши ся наѣтъ зъ своего бенкету, позаякъ стрѣль гаковницѣ, упавши посередъ ватры, жарючими головнями вцѣлавъ смертоносно. Инші дикарѣ збрвали ся на ровні ноги, загули страшливо, вымахували своимъ оружємъ и завели танецъ военный. На те впавъ мѣжъ нихъ оденъ стрѣль арматный и другій, а майже ровночасно вдарили на нихъ Робинзонъ и Пятница, вцѣляючи зъ своихъ ручницъ. Теперъ доперва пустили ся въ утечу остальні дикуны, а Робинзонъ побѣгъ до привязаного бѣлого чоловѣка, перетявъ посторонки и подавъ єму шаблю и пистоля. Всѣ три мовъ лвы гнали за утѣкаючими канибалами; лицарѣ вернувши опѣсли на побоевище, начислили ажъ 21 трупѣвъ. Утѣкачъ лишили одно човно; въ нѣмъ лежавъ дикій чоловѣкъ изъ звязаными руками и ногами и подававъ радше на мертвого, якъ на живого. Робинзонъ увольнивъ его чимъ скорше и велѣвъ Пятници подати ослабленому цѣлющю воды. Ледви Пятница побачивъ плѣнника, припавъ до него, цюлювавъ его, смѣявъ ся, скакавъ зъ радости мовъ божевольный, та голосивъ: „Се мой батько — се мой батько!“

Годъ описати тоту радѣсть, яку оказувавъ Пятница, коли стрѣтивъ ся зъ своимъ батькомъ. Щобъ нѣтъ не перебивати, Робинзонъ вѣддаливъ ся зъ бѣлымъ плѣнни-

комъ. Оба сѣли собѣ подъ деревомъ, а коли Робинзонъ покрѣпивъ тожь само бѣлого своего краинина напоимъ и ѣдомъ, зачавъ тойже оповѣдати:

„Я родомъ зъ Испаніѣ; служившій на кораблѣ, що перевозивъ невольникѣвъ; кѣлька мѣсяцѣвъ назадъ вѣдбили мы вѣдъ побережя африканьского, щобъ перевезти Негрѣвъ до Барбедо, де мы ихъ мали на торзѣ продати. Однакожь по дорозѣ буря зѣгнала насъ изъ шляху и загнала пѣдъ скалу якогось острова; выстрѣлами давали мы знати, що находимо ся вѣ небеспеченьствѣ, але нѣхто не приходивъ намъ вѣ помѣчь. Щобъ вычерпати воду, що наплывала до нашего корабля, мы поздѣймали невольникамъ кайданы, абы намъ помагали вѣ работѣ. Но заледво они почули ся свободными, кинули ся вѣ човны, щобъ передовсѣмъ самыхъ себе спасти. Щожъ малисьмо робити? приневолити ихъ, абы насъ взяли зъ собою, не було силы, бо насъ було тѣлько пятнайцять, а ихъ було вѣсѣмдесятъ. Мы рѣшили ся просити ихъ; невольники позволили намъ всѣсти такожь до човна, але пѣдъ условемъ, що не возьмемо зъ собою оружя. Опѣсля филѣ мѣвъ горы кидали нами, и загнали на якійсь островъ; мешканцѣ того острова приняли насъ вѣвѣчливо; у нихъ перебували мы до недавна. Але передъ кѣлькама днями напало на нашихъ газдѣвъ якесь вороже племя; всьо, що жило, вхѣпило за оружѣ, мы тожь само уважали за нашъ обовязокъ имъ помагати; я воювавъ при боцѣ ось сего поважного старця — при чѣмъ оповѣдаючій вказавъ на батька Пятницѣ —, но дикуны повалили насъ обохъ, та нынѣ рано забрали насъ и завезли на човнахъ сюды, де мали собѣ зъ насъ справити бенкетъ; вамъ обоѣмъ чеснымъ и хоробримъ мужамъ дякуємо за наше спасенѣ.“

Скѣнчивши те оповѣданѣ, Испанецъ замовкъ и рѣ-

сні слезы покотили ся по его розвеселенѣмъ лицу. Но якже вѣнъ здивувавъ ся, якъ Робинзонъ оповѣвъ ему тожь само коротенько свои пригоды. Коли его опѣсля завѣвъ до скалистого замку, де испанскій розбитокъ побачивъ всѣ знаряды своего розбитого корабля, якъ ихъ тамъ до ладу понамѣщувано и що за ихъ помочекъ Робинзонъ собѣ посправлявъ, новый гѣсть той вѣдлюдной оселѣ чудувавъ ся тымъ всѣмъ такъ, що и слова не мѣгъ проговорити.

Доперва по кѣлькохъ дняхъ отяжились Испанецъ и Пятницъ отецъ, котрого Робинзонъ назвавъ Четвергомъ.

Теперь треба було вже подумати и о судьбѣ остальныхъ Европейцѣвъ; тому то предложивъ Робинзонъ своимъ товаришамъ плянъ, спровадити сюды товариштѣвъ Испанця, позаякъ на тѣмъ островѣ знайшло бы ся досить работы и поживлѣня для нихъ всѣхъ. Се и стало ся, а по кѣлькохъ дняхъ осада Робинзона стала ся численнѣйша; на нѣй закипѣло новымъ житемъ и Робинзонъ ставъ вѣдтакъ неначебъ якимъ маленькимъ королемъ независнаго але вѣдлюднаго острова, котрымъ вѣнъ управлявъ розумно и статочно; ту запанувавъ теперь достатокъ, ладъ и вдоволенѣ мешканцѣвъ. Но Робинзонви було все чогось дуже банно и скучно; бѣльше якъ коли, затуживъ вѣнъ теперь за вѣтчиною и за рѣднею; але его бажанѣ, хочъ и яке горяче, мало доперва тодѣ сповнити ся, коли перебувъ на тѣмъ островѣ цѣлыхъ дванацять лѣтъ

V.

Робинзонъ вертає до вѣтчины.

Десь въ тѣмъ часѣ якійсь европейскій корабель закинувъ якорь близько его острова, щобъ тутъ лишити кѣлькохъ розбишакѣвъ изъ своего корабля. Робинзонъ не знавъ що робити зъ радости, коли спостерѣвъ сей корабель, а ще бѣльше розгорячивъ ся надѣєю, що ачейже по такій тяжкѣй покутѣ, по тѣлько злидняхъ и пригодахъ удасть ся ему зновъ побачити ся мѣжь своими. Коли вже умовивъ ся зъ капитаномъ корабля, скликавъ вѣнъ своихъ подданныхъ осадникѣвъ и оповѣстивъ имъ, що покидає острѣвъ, бо задумавъ вернути до Европы. Опѣсля списавъ грамоту и велѣвъ имъ всѣмъ зложити обѣтъ, що будуть уважати Испанца яко его заступника и що тогожъ у всѣмъ безусловно слухати-муть. Коли всѣ на те пристали, попрощавъ ся зъ кождимъ окремо, обѣцюючи имъ всѣмъ разомъ, що ще колись до нихъ загостить. Прощане те було для всѣхъ дуже прикре, бо всѣ дуже любили своего пана; а позаякъ годѣ було всѣмъ вѣдси забирати ся, декотрѣ же, особливо Испанцѣ, самѣ хотѣли ту якійсь часъ остати ся, Робинзонъ взявъ зъ собою тѣлько Четверъ и Пятницю, бо

ті два не хотѣли ніякимъ способомъ розлучити ся зъ своимъ добродѣмъ; такожъ дотепного Поля, вѣрного пудя и деяке знаряде взявъ Робинзонъ зъ собою и такъ пустивъ ся зъ поворотомъ до Европы.

По довгій але вже щасливій плавбѣ прибувъ Робинзонъ до Гамбурга тѣлько зъ Пятницею, бо Четверъ въ дорожѣ померъ. Робинзонъ станувъ на своій батьківщинѣ такъ самѣ бѣдний, якъ єв опустивъ свавольно передъ дванайцяти роками; але за те богатій досвѣдомъ ставъ вѣнъ въ батьківськихъ порогахъ; внутрѣшнє вдоволенє и довѣре въ помѣчь божу, що все має далеко бѣльшу вартѣсть якъ золото и срѣбло, скрѣпляли его кроки до батьківського дому.

Чи то зъ боязни, чи то зъ радости, чи радше зъ обохъ тыхъ причинъ разомъ, серце товкло ся въ его грудяхъ, що ледво що не розсадило ихъ; высѣвши зъ корабля и поступивши першимъ крокомъ на берѣгъ вѣтчинны, припавъ вѣнъ до матери-землѣ, зачавъ єв цілювати и Богу дякувати за те, що напутивъ его на добру дорогу, та дозволивъ щасливо и здорово вернути ся. Опѣсля выславъ пѣсланця до свого старенького батька, бо мати вже була давно розпрощала ся зъ тымъ свѣтомъ, щобъ оповѣститъ его о поворотѣ блудного сына. Не тревало довго, а самъ Робинзонъ изъ слезами въ очахъ, дрожачи на цѣломъ тѣлѣ станувъ передъ лицемъ суворого але не жестокого сивого свого батька.

„Мой Отче!“

„Сыну мой!“

Отъ се всьо, що на разѣ могли до себе промовити, кинувши ся собѣ въ обнята; остальные говорили струѣ слезъ и сердечне повитанє.

Грономъ рознесла ся вѣсть по мѣстѣ про поворотъ Робинзона; оповѣдана про его чудове спасена, про его пригоды несли ся зъ усть до усть, и всею що жило ти-снуло ся до хаты старого Робинзона, абы вѣдь самого сына почути, де вѣнь бувъ и що видавъ. Но молодому Робинзону наскучила ся небавкомъ така не-наставна гостина и вѣнь рѣшивъ ся радише дѣломъ якъ словомъ доказати, чого навчивъ ся. Ото вѣнь ставъ столяремъ и разомъ зъ Пятницею працювали, кѣлько имъ силъ стало; щира дружба лучила ихъ черезъ цѣле житя. Праця и чеснота вызначували вѣдь теперъ Робинзона на кождѣмъ кроцѣ; авѣ одной хвилики не посидѣвъ вѣнь дармо, тожъ въ короткомъ часѣ ставъ заможнымъ и чеснымъ горожаниномъ, тому всѣ вельми его поважали.

Не сто и не двѣста разѣвъ мусѣвъ Робинзонъ оповѣдати про свои дивнѣ пригоды, а за кождымъ разомъ обзывавъ ся до присутныхъ батьковъ и матерей: „О родичѣ! приучуйте вашѣ дѣти зъ малку до трудящого и чесного житя!“

А коли и дѣти були такожъ присутнѣ, напоминавъ вѣнь ихъ завше: „Дѣтоньки! будьте послушнѣ вашимъ родичамъ, учѣть ся пильно и стережѣть ся, абысьте не були неробами, а люде будутъ васъ любити и поважати и Богъ васъ благословити!“

П О Я С Н Е Н Я .

Гамбургъ, стор. 1. Нѣмецке мѣсто на правомъ березѣ рѣки Лабы, сто двацять кильметровъ вѣдъ моря, званого „Нѣмецке море“; числитъ надъ 400.000 мешканцѣвъ; радить ся уставою самостѣйною зъ дня 28. вересня 1868. року. Гамбургъ, Лондинъ и Ливерпуль (Liverpool) зачисляють ся до найбільшихъ всесвѣтнихъ мѣстъ торговельныхъ; передовсѣмъ цвите ту торговля морска, бо Гамбургъ есть точкою осередною, де сходять ся всѣ кораблѣ, що посередничать въ переправѣ до Англіѣ, Америки и иншихъ частей свѣта.

Лондинъ (London), стор. 2. Столичне мѣсто Англіѣ, лежить надъ рѣкою Тамизою (Thames-Tetse). Есть то найбільше мѣсто на цѣломъ свѣтѣ; вѣдъ всходу на заходъ простыраець на 16 кильметровъ. а вѣдъ пѣвночи на полудне на 13 кильметровъ. Пѣсля остатного численя число будынкѣвъ публичныхъ и приватныхъ выносить до 500.000, а крѣмъ того має 1.050 церквей и каплицъ; число мешканцѣвъ сягае вже до 4.000.000, проте числитъ Лондинъ тѣлько о 2.000.000 людей менше, якъ Галичина зъ Великимъ княжествомъ краковскимъ. Лондинъ есть осередкомъ всеи торговлѣ всесвѣтной, а особливо промыслу. Ту истнують найрѣжнороднѣйшій заклады и фабрики. о якихъ тѣлько подумати можна;

плавба морска оживлена ту, якъ нѣде на свѣт 20.000 корабльвъ привздыть сюды и вывздыть що 14 мѣйскихъ дорѣгъ зельзныхъ перетинае мѣсто в и поперекъ; декотрѣ зъ нихъ идуть по подѣ землю, котрѣ такой по надѣ землею. — Въ Лондинѣ есть найвысшихъ закладѣвъ науковыхъ, що называють ся верзитеты; шкѣль высшихъ и среднихъ есть до 30, толькѣ, що въ цѣлой Галичинѣ, а число шкѣль ныхъ сягае понадъ 1550; кромѣ того есть тамъ богато библиотекъ, рѣжнородныхъ музеѣвъ и иншихъ закладѣвъ науковыхъ и просвѣтныхъ; тамъ выходитъ 310 часописей.

Капитанъ (Capitaine — Капитенъ), стор. 2. называе ся найстаршій, т. е. начальникъ кождогъ рабля торговельного; его мусять слухати безуслове подорожній и вся служба; накопи ся остатна подне бунтъ, вѣнъ мае надѣ нею право жита и смерт. Такий капитанъ а капитанъ въ нашѣмъ войску, то комъ що иншого; знова вѣдъ капитана войскового шиньствомъ стоить далеко выше капитанъ корабельного або маринарки войсковои.

Бразилія, стор. 2. Заможный край въ полвой Америцѣ, одиноке цѣсарство въ новѣмъ надѣ океанѣмъ атлантийскимъ. Числить надѣ 10,000 мешканцѣвъ, мѣжъ тыми 1,000.000 Индианѣвъ, а 3,000.000 Негрѣвъ, котрыми до року 1871. торгъ яко невольниками. Была раса людей переважае, а ховодять Португалецѣ. Бразилію вѣдкрывъ въ роцѣ Португалецъ, Педро Барваресъ Кабраль.

Мева, стор. 4. Есть то птахъ водяный, такъ дикій якъ нашъ яструбъ; вѣнъ лѣтае понадъ море вить рыбу, а держить ся близько корабля тому, бходитъ поживу въ выкидуваныхъ останкахъ вѣда.

Хороба морска, стор. 4. Кто ѣде першій разъ кораблемъ по морю, дѣстаетъ завороту головы, его нудить въ серединѣ и такихъ болѣвъ дѣзнае иншихъ; на сю хоробу нема лѣку, кождый мусить еѣ перебути; она устаетъ доперва тодѣ, якъ подорожный навывне до гоидана корабля.

Мадейра, стор. 4. Острѣвъ, що лежить на заходнѣмъ побережю Африки; ту удають ся особливо кава, цукоръ и вино; всѣ кораблѣ перевѣздяючій зъ Англіѣ до полудневои Америки и на вѣдворѣтъ, плывуть туды. Острѣвъ той стоить подѣ зарядомъ португальского министерства.

Острыги, стор. 6. Олень рѣдъ черепахъ морскихъ называе ся острыга; ихъ ловлять и ѣдятъ, подобно якъ у насъ рыбы и раки або декуда такожь слимаки и жабы; острыги продають ся и у насъ по skleпахъ, бо для декого суть они ласощами.

Орѣхъ кокосовой, стор. 7. Есть се овочъ пальмы кокосовой. Есть то высоке дерево, що росте въ горячихъ краяхъ и цѣлый рѣкъ родить орѣхи, великости якъ голова дитины. Ужитокъ зъ тыхъ орѣховъ слѣдуючій: 1) Орѣхи сирѣ приправляють ся на страву. 2) Молоко кокосове, есть то бѣлая плавина, що находить ся въ недостигломъ орѣсѣ; она пѣзнѣйше твердне на орѣхѣ; те молоко уживае ся яко холодачій напитокъ. 3) Зъ кокосовыхъ орѣховъ выбивае ся такожь олѣй, потрібный до лѣковъ и до робленя мыла. 4) Лушпина зъ кокосовыхъ орѣховъ придаеь на начиня, корѣбочки и гудзики. 5) Зъ цвѣтовъ робить ся пальмове вино.

Канибалъ, ст. 11. Такъ называють ся зъ испанска людѣды. Индіяне, стор. 13, народъ дуже хоробрый и гостинный; они суть найдавнѣйшими мешканцями Америки; барва ихъ тѣла есть мѣдяна, на головѣ мають

довге чорне волосє, лице широке, кости пѡдъ очима выстають, чоло низке, уста грубї, очи глубоко пѡдъ чоломъ. Не одному може выдаватись дивнымъ чому Американцѣвъ зовуть Индіянами. Сьому причина така : Коли Испанцѣ вѡдкрыли Америку, гадали, що они заплыли до Выхѡдныхъ Индій въ полудневѡй Азїѣ и тому назвали людей тамошнихъ Индіянами; вправдѣ пѡзнѣйше переувѣдчили ся Испанцѣ и всѣ Европейцѣ, що новыи край єсть Америка а не Индіѣ. але такой все ще называють въ Европѣ Индіянами споконвѣчныхъ и найдавнѣйшихъ жителѣвъ Америки и сусѣдныхъ островѡвъ.

Телескопъ, стор. 19. Суть то такї круглї шлюфованї скла, що якъ черезъ нихъ дивити ся, всьо ставъ блисше; два або три такї скла дуже великї, вложенї въ мосяжну рурку (цѣвку), дають кожду рѣчь блисше; богато такихъ великихъ прирадѡвъ дають величезну машину мосяжно-скляну, що называєсь телескопъ або дальновидъ; черезъ ню дивлять ся на сонце, мѣсяць, звѣзды и все инше, що далеко вѡддалене; такожь въ войнѣ уживають телескопѡвъ дуже часто.

Испанїя, стор. 20. Єсть то великїи край мѣжь океаномъ атлантїйскимъ а моремъ середземнымъ, вѡдъ насъ на захѡдъ сонця. Щѡбы зайти до Испанїи вѡдъ насъ требабы ити черезъ Австрїю, Нѣмеччину и Францїю. — Испанцѣ панували насампередъ въ Америцѣ; ще и теперъ належить до нихъ островъ Куба и деякї иншї. До Испанїи притыкає Португалїя; оба тї краѣ облятї въ головнѡй части моремъ, тожь Испанцѣ и Португалцѣ навикають вже зъ малку до плавбы морскои; вѡдси то пѡшло, що оба сї народы изъ поконвѣку вѣдуть торговлю морску и они то були першї, що вѡдкрывали краѣ заморскї.

Негры або Мурины, т. є. люде чорнї, стор. 20.

Суть то мешканць Африки, части свѣта Горячон, що лежить вѣдъ насъ далеко на полудне; головою ихъ вѣтчиною суть краѣ, що лежать на полудне вѣдъ Судану и Ависиніѣ, найгорячѣйшій краѣ въ глубинѣ Африки. Негры вызначують ся чорною барвою тѣла, кучерявыми волосами, поганымъ лицемъ зъ плоскимъ носомъ и вѣдстаючими варгами. Въ 16-омъ, 17-омъ и 18-омъ столѣтїю, а навѣтъ ще и въ нашомъ вѣцѣ вивожувано ихъ дуже а дуже богато до Америки, де ихъ продавано яко невольникѣвъ на публичныхъ торгахъ.

Барбедо (Barbados), стор. 20. Бсть то оденъ изъ островѣвъ малыхъ Антильвѣвъ, що лежать мѣжь пѣвночною а полудневою Америкою; найважнѣйшій зъ великихъ Антильвѣвъ суть: Куба, Гайтї, Ямайка и Порторїко; на всѣхъ тыхъ островахъ удае ся особливо кава, тютюнъ, и цукрова тростина, що зъ нею роблять цукоръ, и таке инше, а самъ островъ Барбедо слыве половомъ коралѣвъ.

Грамота, стор. 22. Такъ называли ся всякія письма, на котрыхъ списувано записы, фундаціѣ на церкви або обосторонній угоды мѣжь двома сторонами спорячими, якъ то теперъ дѣѣ ся передъ нотаремъ, адвокатомъ або въ судѣ. Давными часами списувано у насъ такихъ грамотъ дуже богато; тѣ, що ихъ писали, звались грамотѣвъ, се значить, що они умѣли писати. Вѣдтакъ пѣзнѣйше звались такъ всѣ знатоки письма, що списували для свого народа то оповѣданя то подѣѣ историчной, то стихи, що всьо разомъ называе ся письменство або литература.

Михайло Шухевич

В. ч. к. Рада шкільна краєва призначила для бібліотек шкіль народних і на нагороди милости слѣдуючі книжочки „Руского товариства педагогичного у Львовѣ“ :

	Число и день апробаты.
Вязанка желаній	} ч. 3455 зъ д. 4. цвѣтня 1886.
Читанка перша	
Хемія, Роское — Шухевича . . .	} ч. 14029 зъ $10\frac{1}{1}$ 85

а зъ выданъ „Просвѣты“ слѣдуючі :

Ластівка	20 кр.	} ч. 11.508 зъ д. 26. лютого 1882.
Добре роби, добре буде .	17 "	
Росказы про силы природы	20 "	
Оповѣданя о житю св. Бо- риса и Глѣба	20 "	
Повѣстки для дѣтей	27 "	
Сестра	15 "	
Байки	22 "	
У пропасть дорога ховзка	28 "	
Зоря	22 "	
Исторія Руси Ч. II.	23 "	
Исторія Руси Ч. III.	28 "	
Паша душа въ господарствѣ	35 "	
О користномъ ужитю неу- житковъ	22 "	
Де-що про здоровя	20 "	

Число и день апробаты.

Ленъ и конопль	24	кр.	}	ч. 8.982 зъ д. 24- липня 1884.
Рогата худоба	45	"		
Про живошлоты и лѣсы	20	"		
Веняминъ Франклінъ	16	"		
На досвѣткахъ	22	"	}	ч. 7.022 зъ д. 31- липня 1887.
Чинъ люде живѣ	20	"		
Жите св. великомуч. и лѣ- каря Пантелеймона	20	"		
Родина Морозовичѣвъ	20	"	}	ч. 17.328 зъ д. 17- грудня 1887.
Дрѣбна птица господарска, а великѣ грошѣ	20	"		
Пастѣка	24	"		
Молитвеникъ народный (въ звычайной оправѣ)	20	"	}	ч. орд 131. ¹⁷ / ₂ 1887.
<i>въ лучшей оправѣ :</i>				
а) хребеть полотняный и золоченый хрестъ зъ пе- реду	25	"		
б) цѣла оправѣ полотняна, береги золоченѣ и золо- ченый хрестъ зъ переду	35	"	}	ч. 4877 зъ д. ²³ / ₂ 1884.
Зоя, безплатна учителька, въ хорошѣй оправѣ	35	"		
въ звычайн. "	20	"		

Всякѣ замовленя высылають ся скоро и точно.

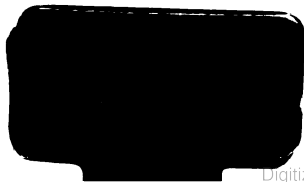

Colophon

This preservation facsimile was produced through the cooperative efforts of the Preservation Department and Campus Publishing Services at the University of Illinois, Urbana-Champaign. The text from the original brittle book was digitally scanned and printed on acid-free permanent paper in accordance with the ANSI/NISO Z39.48-1992 paper standard.

LIBRARY U. OF I. URBANA-CHAMPAIGN

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 068601829